

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

**ULUSLARARASI İSLÂM VE
MODEL İNSAN SEMPOZYUMU**
**International Symposium On Islam
And Model Human**

المؤتمر الدولي عن الإسلام والإنسان النموذجي

26-28 Nisan 2018 – KAHRAMANMARAŞ

Adres:

**Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Sosyal
İşler Dairesi Başkanlığı Kültür ve Turizm Şube
Müdürlüğü
(0 344 223 76 71)**

&

**Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi Dekanlığı
Tel: (0344 300 27 01)**

e-mail:

islamvemodelinsansempozyumu@gmail.com

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

**ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN
SEMPOZYUMU
26-27 NİSAN 2018**

İmtiyaz Sahibi

Fatih Mehmet ERKOÇ
Büyükşehir Belediye Başkanı

Genel Yayın Koordinatörü

Cevdet KABAKCI
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni

Mustafa SEMERCİ
Kültür ve Turizm Şube Müdürü

Editör

Prof. Dr. M.Akif ÖZDOĞAN
Doç. Dr. Faruk ÇİFTÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Fatih TİYEK
Dr. Öğr. Üyesi Veli ABA
Arş. Gör. Sezai KORKMAZ
Arş. Gör. İrfan KARA

Yayına Hazırlayan

Ömer Yalçın OVA - Mehmet CANLI

Kapak Tasarım

Gökhan GÖNEN

ISBN: 978-605-4996-62-9 (Tk.) - 978-605-4996-63-6

Baskı: Fikir Ajans

Yönetim Yeri

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı
Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü
0 (344) 225 24 15 – 16 www.kahramanmaras.bel.tr

**Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kahramanmaraş Büyükşehir
Belediyesinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı
yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.**

Uluslararası İslam ve Model İnsan Sempozyumu

MEHMET AKİF ERSOY'UN İSLAM GENÇLİĞİNE MODEL OLARAK SUNDUĞU NESL-İ ÂSİM'İN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ Dr. Öğrt. Üyesi Abdulhalim Oflaz*

ÖZET

Büyük bir fikir ve ideal adamı olan Mehmet Akif, altmış üç yıllık ömrünü ümmetin birliğini tesise, imanlı bir gençlik yetiştirmeye ve ecdadın ihtişamlı dönemlerini ihyaya adamıştır. Osmanlı'nın yıkılmaya yüz tuttuğu bir dönemde; 1873 yılında dünyaya gelen Mehmet Akif, 1936 yılında vefat edinceye kadarki ömründe yüzlerce olağanüstü olaya şahit olmuştur. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışını hızlandıran bu olayları; Osmanlı-Rus, Doğu'daki Ermeni İsyanları, Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarını görmüş, Kurtuluş Savaşı'na da bizzat katılmıştır. Ruhunda fırtınalar koparan bütün bu müşahedeleri, onun sanat anlayışını da etkilemiştir. Zaten eserleri, ruhunda kopan bu fırtınaların dışavurumudur. Bütün bu olumsuzluklara rağmen o çok ümitlidir. Özellikle de gençlikten. Milletin makûs talihini değiştirebileceğini ümit ettiği bir gençlik, bir nesil ideali serer önümüze. İdealize ettiği bu nesli *Âsım'ın Nesli* diye müftehirane bir şekilde tesmiye etmektedir.

Bu bildiride, Mehmet Akif'in iftiharla bahsettiği Âsım kimdir? Sembolik bir isim mi, yoksa bir kahraman mı? (Kanaatimce Âsım, alelade ve rastgele seçilmiş bir isim olmayıp tarihte karşılığı olan bir kahramandır.) Bu milletin evlatlarına örnek olarak sunulan Âsım'ın tarihteki karşılığı Hz. Peygamber'in (a.s.) has okçularından ve fedailerinden biri olan Âsım b. Sâbit olabilir mi? Veya Âsım'ın nesli tabirindeki Âsım'ın Hz. Ömer'in oğlu Âsım ile herhangi bir alakası var mı? gibi sorulara cevaplar aranacaktır. Yine Âsım'ın neslinin karakteristik özellikleri, sahip olduğu ahlakî prensipler detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âsım'ın Nesli, Haluk'un Nesli, Âsım b. Sâbit, Mehmet Akif Ersóy, İdeal Gençlik

THE CHARACTERISTICS OF THE GENERATION OF ASIM PRESENTED AS A MODEL TO ISLAMIC YOUTH BY MEHMET AKİF ERSOY

ABSTRACT

Mehmet Akif who is a great intellectual devoted his sixty-three-year life to establish the unity of ummah, to cultivate a faithful youth, and to revive the grandeur of the ancestor. At a time when the Ottoman Empire was about to collapse; Mehmet Akif, who came to the world in 1873, witnessed hundreds of extraordinary in his lifetime as he passed away in 1936. He saw these events that accelerated the collapse of the Ottoman Empire namely the Ottoman-Russian Wars, the Armenian Rebellions in the East, the Balkan War and the First World War, and he participated in the War of Independence himself. All these observations broken out storms within his heart also affected his understanding of art. In fact, their work is the expression of these storms that break within his heart. Despite all these negations, he is very hopeful, especially from the youth. He shows us an ideal of a youth, a generation who hopes that can change the ill fate of the nation. He pridefully calls this generation which he has idealized as the *Generation of Asim*.

* Dr. Öğrt. Üyesi, İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, İĞDIR
e-mail: aoflaz74@gmail.com

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

In this presentation, it will be searched for answers the questions such as “Who is Asım mentioned by Mehmet Akif pridefully? Is he a symbolic name or a hero? (In my opinion, Asım is not a randomly chosen name, but a hero in the history.) Could Asım ibn Thabit be his correspondent in the history, who is one of the good archers and bodyguards of the Prophet? Or, is there any relation of Asım in the generation of Asım to Asım who is the son of Umar?” Again, the characteristics of the generation of Asım and the moral principles possessed will be dealt with in detail.

Keywords: The Generation of Asım, the Generation of Haluk, Asım ibn Thabit, Mehmet akif Ersoy, Ideal Youth.

Giriş

Batı medeniyeti ve gücü karşısında tutunamayan Osmanlı İmparatorluğunun yıkılma sürecine girdiği son dönemlerinde, münevverler bu geri kalmışlığa çareler aramaktaydılar. Bunun için de aklın ve bilimin ön plana çıkarılıp sadece bu iki âmilin rehber edinmesi gerektiğini idealize edenler olduğu gibi bunların karşısında da bu iki âmilin rehberliğinin ancak ırkî ve dinî köklerden taviz verilmeden makbul olabileceğini öne sürenler de vardı. Bu sebeple toplumun yeniden inşası gerekiyordu. Her iki kesimde bunun idrakindeydiler ve bu yeniden inşada da gençliğe umut bağlamışlardı. Bunlardan birinci kesim, her alanda Batı'nın örnek alınmasını isterken; ikinci kesim ise, Osmanlı toplumunun özünde var olan değerlerin muhafaza edilerek sadece teknolojik buluşlar noktasında Batı'nın örnek alınması gerektiğini savunmaktaydı. Bu umut ve hayallerini, kaleme aldıkları şiirlerinde yüksek sesle dillendiren iki ayrı uçtaki isim: Tevfik Fikret ile Mehmet Akif Ersoy'du. Bu iki kesimin dışında Osmanlı'nın ihyasının sadece ırkî saiklerle mümkün olabileceğini dillendiren üçüncü bir kesim daha vardı. Ulusçuluk fikrini ön plana bu kesimin temsilcisi ise Ziya Gökalp'ti.

Türk edebiyatının bu önemli simaları, toplumun yeniden yapılandırılmasında umut bağlamış oldukları gençlikten yeni bir nesil inşası yoluna gittiler. Bu simalardan, tek hakikat olarak kabul ettiği bilime adeta iman eden Tevfik Fikret, oğlu Haluk'un şahsında sembolize ettiği yeni bir nesil inşasını hayaline yanıt, Türk edebiyatının bir diğer önemli ismi Mehmet Akif'ten gelmiştir. Mehmet Akif, Tevfik Fikret'in *Haluk'un Nesli* projesine, *Âsım* adlı uzun manzum şiiri ile bir nevi cevap vermiştir. Hayalini kurduğu bu yeni nesli *Âsım'ın Nesli* diye tesmiye etmiş ve ideal gençlik olarak Müslüman gençliğe örnek sunmuştur. Mehmet Akif'in inşa etmeye çalıştığı bu yeni nesli dayandırdığı *Âsım*, kanaatimce Hz. Peygamber'in ashabından *Âsım b. Sâbit*'tir. Bu sebeple ilkin *Âsım*'ı kısaca tanıtmaya çalışacağız. Sonra ise *Âsım'ın Nesli*'nin haiz olması gereken vasıfları aktarmaya gayret edeceğiz.¹

1.Âsım b. Sâbit Portresi

İslâm savaşçılarından *Âsım b. Sâbit b. Ebû'l-Aklah² el-Ensârî el-Evsî*, Medine'de İslâm'a ilk giren Ensar'dandır.³ Hamiyyü'd-debr (arların koruduğu

¹ Abdulhalim Oflaz, “Mehmet Akif'in *Âsım'ın Nesli* Projesine İlham Kaynağı Olduğu Düşünülen Sahabe: *Âsım b. Sâbit'in Portresi*”, *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı. 10, 2017, ss. 29-43, s. 31-32.

² Ebû'l-Aklah'ın asıl ismi Kays'tır. Kays, İsme b. Mâlik b. Eme b. Dubey'a'nın oğludur. *Âsım*'ın annesi ise Dubey'a oğulları kabilesinden Ebû Âmir'in kızı Şemmûs'tur. Bkz. Ebu Muhammed Abdulmelik b. Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-IV, Thk. Cemâl Sâbit vd., Dârü'l-Hadis, Kahire, 2006, c. II, s. 515; Muhammed b. Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, 1990, c. III, s. 352.

Uluslararası İslam ve Model İnsan Sempozyumu

kimse) lakabı ile tanınan Âsım, Evs kabilesinin Dubai'aoğulları koluna mensuptur.⁴ O, aynı zamanda Hz. Ömer'in Cemile adındaki hanımının kardeşi olup onun oğlu Âsım'ın da dayısıdır.⁵ Hicretten sonra Resûlullâh tarafından Abdullâh b. Cahş ile kardeş ilan edilmiştir.⁶

Evs kabilesinin Hazrecilere karşı kendisiyle övünüp iftihar ettikleri⁷ Âsım b. Sâbit, Bedir⁸ ve Uhud savaşlarında bulunmuştu.⁹ Bedir Savaşı esnasında büyük bir kahramanlık örneği sergileyen Âsım, savaştan sonra da Hz. Peygamber'in (a.s.) emri üzerine Mekke müşriklerinin önde gelenlerinden Ukbe b. Ebî Muayt'ı¹⁰ öldürmüştü.¹¹ Uhud Savaşı'nda da birçok sahabe sırtını dönüp

³ İzzüddîn Ebü'l-Hasan Ali b. Esîr, *el-Kâmil, fi't-Tarih*, I-XI, Thk. Seyyid b. Muhammed es-Senârî, Dârü'l-Hadis, Kahire, 1987, c. II, s. 450; Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*, I-VIII, Thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd-Ali Muhammed Muavviz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, ty., c. III, s. 460.

⁴ İbn Hişâm, a.y.

⁵ İlk dönem İslâm tarihçilerinden İbn Şihâb ez-Zühri, Âsım b. Sâit'in Âsım b. Ömer b. Hattâb'ın dedesi olduğunu kaydeder. Bkz. Muhammed b. Şihâb ez-Zühri, *Merviyâtü'l-İmâm ez-Zühri fi'l-Meğâzi*, Nşr. Muhammed b. Muhammed el-Acevî, Medine, 2003, s. 412. Aslında diğer siyer-meğâzi ve tabakât kitaplarında da bu bilgi tekrarlanmaktadır. Bunlar, Hz. Ömer'in Medine'ye hicret ettikten sonra Âsım'ın kızı Cemile ile evlendiğini iddia etmektedirler. Fakat ulemanın bir kısmı ise Hz. Ömer'in evlendiği Cemile adlı kadının Âsım'ın kız kardeşi olduğu görüşünü savunmaktadır. Bu son görüş için bkz. Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *Fethü'l-Bârî Şerhu Sahih-i Buhârî*, I-XIII, Dârü'l-Marife, Beyrut, ty., c. VII, s. 381.

⁶ İbn Sa'd, *Tabakât*, c. III, s. 352.

⁷ Evsliler, arıların koruduğu (Hamıyyü'd-debr) Âsım b. Sâbit bizdendir, diyerek Hazrecilere karşı övünürlerdi. İzzüddîn Ebü'l-Hasan Ali b. Esîr, *Üsdü'l-Gâbe fi Marifeti's-Sahâbe*, I-VII, Thk. Ali Muhammed Muavviz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrût, ty., c. II, s. 86. Medine'de Ensâr olarak şöhret bulmuş olan Evs ve Hazrec kabileleri kendi kabilelerine mensup olan bazı kimselerle birbirlerine karşı mufaharede bulunurlardı. Örneğin Evs kabilesi *Gasilü'l-Melâike* olan Hanzala bizdendir, yine arıların koruduğu Âsım b. Sâbit, ölümünden dolayı arş-ı Rahmân'ın titrediği Sa'd b. Muâz ve yine şahitliği iki kişinin şahitliğine bedel olan Huzeyme b. Sâbit de bizdendir, derlerdi. Hazreciler de Bizden de Hz. Peygamber daha hayattayken Kur'an'ın tümünü ezberlemiş dört kurra vardır. Hâlbuki Evslilerden o dönemde bu anlamda bir kurra yoktu, diyerek övünürlerdi. O dört kişi; Zeyd b. Sâbit, Ebû Zeyd, Übeyy b. Ka'b ve Muaz b. Cebel'di. Bkz. İbn Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c. II, s. 86-87.

⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, c. III, s. 352.

⁹ İbn Hişâm, a.y.

¹⁰ Ukbe b. Ebî Muayt, en azılı müşriklerden biri olup Mekke döneminde Hz. Peygamber'e (a.s.) en çok eziyet eden kimseydi. Örneğin bir defasında Resûlullâh (a.s.), Ka'be'de secdede iken O'nun üzerine işkembe koymuş ve yine başka bir defasında da Peygamber'i (a.s.) boğmaya çalışmıştı. Detaylı bilgi için bkz. Ebü'l-Fidâ b. Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-VII, Thk. Ahmed Câd, Dârü'l-Hadis, Kahire, 2006, c. II, s. 87, 88.

¹¹ Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *Sahih*, I-IX, Thk. Muhammed Zühayr, Dârü Tavkî'n-Necât, ty., *Meğâzi/Gazvetu'r-Recî'*, 29; Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed el-Aynî, *Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahih-i Buhârî*, I-XXV, Dârü İhyâi't-Türâs el-Arabî, Beyrut, ty, c. XVII, s. 169.

UİLUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

savaştan kaçarken o, ölünceye kadar Hz. Peygamber'i savunmak üzere biat eden sekiz kişiden biri olmuştu.¹² Peygamber (a.s.) dönemindeki meşhur okçulardan olan Âsım,¹³ Uhud Savaşı'nda büyük bir mücadele örneği göstermiş ve o gün birçok müşriki öldürmüştü. Öldürdükleri arasında savaştan önce mübarezeye çıkıp Hz. Ali tarafından öldürülen Talha b. Ebû Talha'nın¹⁴ iki oğlu: Hâris¹⁵ ve Mûsâfi' de vardı. Bu iki kardeş aynı zamanda Mekke ordusunun sancaktarlarındandı. Bu iki kardeşin anneleri Sülâfe, oğullarını öldürenin Âsım olduğunu öğrenince: *Yemin olsun Âsım'ın başını ele geçirirsem kafatasında içki içeceğim* diye ahdetmişti.¹⁶

Bedir Savaşı'nda öldürülen yakınlarının intikamını almak için Mekkeliler Müslümanların başlarına ödül koymuşlardı. Mekkelilerin ödül vaatlerinden haberdar olmuş olan Ehâbişlerden¹⁷ Adel ve Kâre¹⁸ alt kollarına mensup bir heyet Hz. Peygamber'e (a.s.) gelip: *Ey Allâh'ın Resûlü! İçimizde Müslüman olanlar var. Ashabından bir heyet gönder ki bize fıkhi, Kur'an'ı ve İslâm ilkelerini öğretsin.*¹⁹ diyerek Hz. Peygamber'den kendilerine bir irşad ve muallim heyetini göndermesi talebinde bulundular. Resûlullâh da (a.s.) onlar ile birlikte on kişilik bir kurra heyeti²⁰ gönderdi.²¹ Heyetin başına Mersed b. Ebi

¹² Muhammed b. Ömer el-Vâkidî, *Kitabü'l-Meğâzi*, I-II, Thk. Muhammed Abdulkadir Ahmed Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, 1971, c. I, s. 215. O gün Hz. Peygamber'e (a.s.) ölüm üzerine biat eden sekiz kişi şunlardır: Hz. Ali, Zübeyir b. Avvâm, Talha b. Ubeydullâh, Ebû Dücâne, Hâris b. Samme, Hubâb b. Münzir, Âsım b. Sâbit ve Sehl b. Huneyf'tir. Bkz. A.y.

¹³ Vâkidî, *Meğâzi*, c. I, s. 217.

¹⁴ İbn Sa'd, *Tabakât*, c. II, s. 31.

¹⁵ Bazı kaynaklarda Hâris'in yerine bir diğer kardeşi Cülâs'ın ismi geçmektedir. Ancak kaynakların çoğunda Âsım b. Sâbit tarafından öldürülen iki kardeşin Mûsâfi' ve Hâris olduğu kaydedilir.

¹⁶ Muhammed b. İshâk, *es-Siretü'n-Nebeviye*, I-II, Thk. Ahmed Ferid el-Müzeydî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, ty., c. II, s. 373; İbn Hişâm, *es-Sîre*, c. III, s. 29.

¹⁷ Mekke'nin özellikle kuzey ve güney taraflarında yerleşmiş bir kabile topluluğu olan Ehâbişler, zamanla birçok alt kola ayrılmıştır. Detaylı bilgi bkz. Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, Çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yay., İstanbul, 2011, s. 236-240.

¹⁸ Adal ve Kâre, Hevn (veya Hûn) b. Hüzeyme b. Müdrike'nin soyundan olan iki kabiledir. İbn Hişâm, *es-Sîre*, c. III, s. 115.

¹⁹ -Zührî, *Mervîyyât*, s. 417; İbn İshâk, *es-Sîre*, c. II, s. 371; Vâkidî, *Meğâzi*, c. I, s. 300.

²⁰ Aslında ilk dönem İslâm tarihçileri olan Urve b. Zübeyir, İbn Şihâb ez-Zührî vb. isimler gönderilen bu heyetin Hz. Peygamber (a.s.) tarafından Mekke civarına, Kureys'e dair haberleri kendisine aktarmaları için casusluk yapmak üzere gönderildiklerini iddia ederler. Bkz. Zührî, *Mervîyyât*, s. 412; Buhârî, *Meğâzi/Gazvetu'r-Recî'*, 29; Vâkidî, *Meğâzi*, c. I, s. 300.

²¹ Zührî, *Mervîyyât*, s. 417; İbn Sa'd, *Tabakât*, c. II, s. 42; Buhârî, *Meğâzi/Gazvetu'r-Recî'*, 29. Aslında kaynaklar genelde heyetin altı veya yedi kişiden oluştuğunu kaydederler. Heyetin on kişiden oluştuğunu iddia eden Zührî ve İbn Sa'd ise yedi kişinin ismini kaydetmişlerdir. Büyük bir ihtimalle diğer üç kişinin toplumda ağırlıkları olan kimseler olmamaları nedeniyle onların isimleri zikredilmemiştir. Zikredilen isimler şunlardır: Mersed b. Ebî Mersed, Halid b. Bükeyr, Abdullâh b. Tarık, onun anne bir kardeşi Muattib b. Ubeyd, Hubeyb b. Adî, Zeyd b. Desine ve Âsım b. Sâbit'tir. Bu isimler için bkz. Zührî, *Mervîyyât*, s. 417; İbn Sa'd, *Tabakât*, c. II, s. 42; Vâkidî, *Meğâzi*, c. I, s. 300-301; Diyarbekrî,

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

Mersed'i²² veya Âsım b. Sâbit'i tayin etti.²³ Müslüman kurrular, gelen heyetle birlikte yola çıktılar. Hicaz bölgesinde, Mekke ile Tâif arasında bulunan el-Hed'e'nin hemen girişinde, Hüzeyl kabilesine ait Recî' suyu²⁴ kenarına geldiklerinde ihanete uğradılar. Onları getiren heyet bu bölgede Hüzeyl kabilesini yardıma çağırды, ancak onların çağrısına kimse icabet etmedi; fakat ellerinde kılıç olan bir topluluk bu çağrıya icabet edip Müslüman heyetin etrafını sardılar.²⁵

Karşılarına çıkan adamların silahlı olduklarını gören Müslümanlar silahlarını alıp dağa sığındılar. Asım b. Sâbit *Ben kesinlikle bir müşriğin zimmetine/himayesine girmem*, dedi. Akabinde de *Allâh'ım! Peygamberini bizim durumumuzdan haberdar et*, diye dua ederek onlarla savaşmaya başladı.²⁶ Allâh da onun niyazını kabul edip Peygamberini olaydan haberdar etmişti.²⁷ Âsım'ın arkadaşları Mersed b. Ebî Mersed, Halid b. Bükeyr ve Muattib b. Ubeyd de tıpkı Asım gibi müşriklerin ne sözünü ne de ahdini kabul etmeyeceklerini söyleyerek şehit düşünceye kadar savaştılar.²⁸

Âsım'ın sadağında yedi ok olduğu ve attığı her okla müşriklerden bir ileri geleni öldürdüğü bilgisi rivayetler arasında mevcutsa da²⁹ kaynakların çoğunda onun düşmandan iki kişiyi yaralayıp birisini de öldürdüğü malumatı daha ağır basar. Âsım'ın okları bitince mızrağına davranır. Mızrağı da kırılınca kılıcını alıp kınını kırar ve ellerini açıp *Allâhum! Ben bu günün başında senin dinini koruduğum gibi sen de günün sonunda bedenimi koru*, diye yalvarır. Böyle savaşırken şu mısraları da haykırır:

Ebû Süleymân³⁰ ve benim gibiler iyi ok atıcıdır

Benim kavmim saygın bir topluluktur.

Düşman, bir türlü ona yaklaşamıyordu; ancak uzaktan oklar atarak onu ağır yaralayabiliyordu. Ağır yaralı olduğu halde de ona yaklaşmaya cesaret edemeyen düşman okçuları, yine uzaktan attıkları oklarla ancak onu şehit edebilmişlerdi.³¹

Âsım'ın başını ele geçirdiğinde onda içki içeceğine yemin eden Sülâfe, bu amacına ulaşmak için Âsım'ın başına yüz deve ödül koymuştu. Bu haberi de her tarafa yaymıştı. Bunu duyan Arap kabileleri de bu ödüle kavuşmak arzusuyla yanıp tutuşmaktaydılar. Zaten bu küçük Müslüman birliğini tuzağa düşüren Lihyânoğullarının en önemli gayesi de buydu. Onlar Âsım'ı şehit ettikten sonra

Târîhü'l-Hamîs, c. I, s. 454. İbn İshâk da heyetin altı kişiden oluştuğunu söyleyerek Abdullâh b. Tark'ın anne bir kardeşi olan Muattib b. Ubeyd'i zikretmez. Bkz. İbn İshâk, *es-Sîre*, c. II, s. 371; İbn Hşâm, *es-Sîre*, c. III, s. 115.

²² İbn İshâk, *es-Sîre*, c. II, s. 372; İbn Hşâm, *es-Sîre*, c. III, s. 116.

²³ Zührî, *Mervîyyât*, s. 412; İbn Sa'd, *Tabakât*, c. II, s. 42; Buhârî, *Meğâzî/Gazvetu'r-Recî'*, 29. Süheylî, Diyarbekrî ve daha birçok İslâm tarihçisi bu görüşün daha sahih olduğunu kaydederler. Bkz. Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *Fethü'l-Bârî Şerhu Sahîh-i Buhârî*, I-XIII, Dârü'l-Marife, Beyrut, ty., c. VII, s. 380; Hüseyin b. Muhammed ed-Diyarbekrî, *Târîhü'l-Hamîs fî Ahvâl-i Enfesi'n-Nefis*, I-II, Dâr-i Sadr, Beyrut, ty., c. I, s. 455.

²⁴ Şihâbeddîn Ebû Abdullâh Yakut el-Hamevî, *Mucemü'l-Büldân*, I-V, Dâr-i Sadr, Beyrut, ty., c. III, s. 29.

²⁵ İbn İshâk, *es-Sîre*, c. II, s. 372.

²⁶ Zührî, *Mervîyyât*, s. 413; Buhârî, *Meğâzî/Gazvetu'r-Recî'*, 29.

²⁷ Diyarbekrî, *Târîhü'l-Hamîs*, c. I, s. 455.

²⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, c. II, s. 43.

²⁹ Diyarbekrî, *Târîhü'l-Hamîs*, c. I, s. 455.

³⁰ Kendi künyesidir.

³¹ Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 301-302.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

söz konusu ödülü almak için onun başını kesip Mekke'ye,³² Sülâfe'ye götürmek istiyorlardı. Ancak âniden Âsım'ın cesedinin üzerinde bulut karaltısı gibi bir arılar topluluğu zühur etti.³³ Peygamber şairi Hassân b. Sâbit tarafından Ebâbil arıları olarak tavsif edilen³⁴ bu arı topluluğu müşriklerin Âsım'ın bedenine dokunmalarına izin vermiyordu. Âsım'ın cesedine yaklaşanların yüzlerine yapışıp sokuyorlardı. Böylece müşriklerden hiç kimse Âsım'ın cansız bedenine yaklaşmadı.³⁵ Çünkü bu İslâm kahramanı şehit olmadan az evvel, ellerini ve gönlünü Rabbine açarak en içten duygularla *Allâhım! Ben bu günün başında senin dinini koruduğum gibi sen de günün sonunda bedenimi koru*, diye yalvarmıştı.³⁶ Yine o, *necasetlerinden korunmak maksadıyla hayatı boyunca ne kendisinin bir müşriğe dokunmasına ne de bir müşriğin kendisine dokunmasına asla izin vermediğine Allâh'a söz vermişti*.³⁷ İslâmî hayatı boyunca bu sözünü tutmaya çalışan Âsım (r.a.), artık şehit olmuştu. Ne var ki Rabbi de şehadetinden sonra onun bu sözünü boşa çıkarmadı. Zaten Hz. Ömer de (r.a.), Âsım'ın ölümünden sonra arıların onu koruduğunu duyunca *Allâh mümin kulumu korur. Âsım, bir müşriğin kendisine dokunmamasını, kendisinin de bir müşriğe dokunmayacağını nezretmişti. Allâh onu sağlığında müşriklerden koruduğu gibi vefatından sonra da korudu*, buyurarak bu manayı teyit etmişti.³⁸

Müşrikler bütün gayretlerine rağmen Âsım'ın cansız bedenine bir türlü yaklaşamayınca içlerinden biri sonunda akıl etti ve *Şimdi onu bırakın. Gece olunca arılar dağılır gider, biz de onun kellesini alırız*, dedi. Bunun üzerine geceyi beklediler. Fakat gece olunca da havada hiç bulut yokken şiddetli bir yağmur yağdı, vadi coştı ve yağmurun meydana getirdiği sel suları Âsım'ın cesedini alıp meçhullere götürdü.³⁹ Böylece onun bedenine dokunamamıştı nâmahrem eli.

2. Âsım'ın Nesli'nin Özellikleri

1873 yılında İstanbul'da dünyaya gelen büyük şair Mehmet Akif Ersoy, vefat yılı olan 1936'ya kadarki yaklaşık 63 yıllık ömrü hep çileli geçmiştir. Daha üç yaşındayken tarihin en alçak saray darbesi yaşanmış, Sultan Abdulaziz tahttan indirilip öldürülmüştü. Dört yaşındayken de 93 Harbi denilen Osmanlı-Rus Savaşı başlamış ve bu savaşta Osmanlılar tarihinin en ağır darbesini almıştı. 1877 yılındaki Karlofça Antlaşması ile resmen dağılma sürecine girmiş olan İmparatorluk, hem Batıda hem de Doğuda büyük toprak kayıpları yaşamış, maddi anlamda çöküntüye uğramış ve şehit verdiği insan sayısının da haddi hesabı yoktu. Yine Balkan savaşlarını ve Birinci Dünya Savaşı'nı görmüş, Kurtuluş Savaşı'na da bizzat iştirak etmiştir. Bütün bu olayların onun ruhunda kopardığı fırtınaların dışavurumunu eserlerinde görmekteyiz.⁴⁰ Bu ruhun en bariz hissedildiği eseri *Âsım*'dır. Âsım, Mehmet Akif'in dev eseri *Safahat* adlı şiir

³² Ünlü tarihçi Belâzürî ise meşhur görüşün aksine Âsım'ın cesedinin yakılmak istendiğini iddia etmektedir. Bkz. Ahmed b. Yahyâ el-Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşraf*, I-VIII, Thk. Muhammed Tâmur, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, 2011, c. I, s. 318.

³³ Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 302.

³⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîre*, c. III, s. 124.

³⁵ Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 302.

³⁶ Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 301.

³⁷ *Allâhım! Bana müşrik eli değmesin, ben de necasetlerinden dolayı onlara değmeyeyim*, diye dua etmişti.

³⁸ İbn Hişâm, *es-Sîre*, c. III, s. 117; Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 302.

³⁹ Vâkidî, *Meğâzî*, c. I, s. 302.

⁴⁰ Mehmet Sait Karaçorlu, "Âsım'ın Nesli", *Ahenk Fikir Kültür Edebiyat Dergisi*, 35. Sayı, 2011, s. 17.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

külliyatının altıncı kitabıdır. Şair bu uzun manzum eserinde tahayyül ettiği ve her açıdan en kâmil bir insan tipolojisi ile betimlediği bu gençliğin karakteristik özelliklerini anlatır. Bu eser, dört kişi arasında geçen bir muhavvereden, diyalogdan ibarettir. Bu dört kişi: Hocazade, Köse İmam, Âsım ve Emin'dir.

Hocazâde. Mehmet Akif'in kendisidir. Babası Fatih Medresesi dersiamlarından Hoca Tahir Efendi'ye izafeten bu şekilde tesmiye edilmiştir.

Köse İmam. Hoca Tahir Efendi'nin eski öğrencilerinden Ali Şevki Efendi'dir.

Âsım. Köse İmam'ın oğludur. Köse İmam, yani Ali Şevki Efendi aslında evlenmemiş ve çocuğu da yoktur. Dolayısıyla Âsım'ın bu edebiyat eserinde muhayyel bir karakter olarak görülmesi gerekir.

Emin. Mehmet Akif'in oğludur. Ancak Emin'in bu eserdeki katkısı bir cümlecik diyalogundan ibarettir.

Ülkesinin ve milletin içinde bulunduğu olumsuzluklardan kurtulması noktasında kafa yoran Mehmet Akif, gerek vaazları ile gerekse şiirleriyle halkı bilinçlendirmeye çalışmıştır. Ümmetin uyanışı ve dirilişi, Osmanlıların tarihteki ihtişamlı günlerine dönmeleri için gençliğe ümit bağlamış, idealize ettiği bu gençliği inşa etmek hususunda gayret etmiş ve bu konudaki düşüncelerini *Âsım* adlı manzum eserinde detaylıca serdetmiştir. Mehmet Akif, Süleyman Nazif'in *bir şiir mucizesidir* dediği bu eserini 1924 yılında yayınlamıştır. Ancak bundan önce 1919 yılından 1924 yılının Ağustos ayına kadar *Sebilürreşad* adlı dergide bu eserin yarıya yakın kısmı tefrikalı olarak yayınlanmıştı.⁴¹

Mehmet Akif, bu eserinde ameliyat masasında bulunan Osmanlı'nın kurtuluşunu ve ihyasını birçok muasırının düşündüğü gibi geçmişi tamamen silip atmakta görmüyor. O, aksine kurtuluşu geçmişin değerlerine sımsıkı bağlanmakta görüyordu. Yani kurtuluşu dönemin birçok aydını gibi uzaklarda ve kültürüne tamamen yabancılaşmada aramıyordu. Ancak karşısında Osmanlı'nın ve dolayısıyla İslâm âleminin Batı ilim ve medeniyeti karşısında günden güne gerilediği gerçeği de durmaktaydı. Bu sebeple o, problemin asıl kaynağını tespit edip ona göre çözüm arayışı içindeydi. O, Osmanlı'yı çökerten asıl hastalığın dinî-ahlakî değerlerinin yozlaşması ve bilim ile tekniğin gerisinde kalmasını öngörmüştür. Bunun için de Müslüman toplumun bir an önce manevî değerlerini tekrar yakalaması gerekir.

Mehmet Akif, eserin sonlarına doğru Âsım'a yer verir ve onun meziyetlerini serdeder. Eserin büyük bir kısmını Âsım tipolojisine olan ihtiyacı hazırlayan koşulları Hocazâde ile Köse İmam arasındaki diyalogda genişçe betimler. Yer yer İmparatorluğun ihtişamlı dönemlerine mütehessirâne ve mahzûnâne göndermelerde bulunur:

Nerde Ertuğrul'u koynunda büyüttmüş obalar?

Hani Osman gibi, Orhan gibi gürbüz babalar?

Hani bir şanlı Süleyman Paşa? Bir kanlı Selim?

Âh, bir Yıldırım olsun göremezsün, ne elim!

Hani cündîleri, şahin gibi, ceylân kovalar,

Köpürür, dalgaları, yemyeşil engin ovalar?

Hani târihi soruldukça, mefâhir söyler,

Kahramanlar yetişen toprağı zengin köyler?

Hani orman gibi âfâkı deşen mızraklar?

Hani atlar gibi sahrâyı eşen kısraklar?

Hani ay parçası kızlar ki koşar oynardı?

⁴¹ D. Mehmet Doğan, *Safahat 'Âsım' Mehmet Akif Ersoy, Yazar yayınları*, Ankara, 2014, s. 3-4.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

Hani dağ parçası milyonla bahadır vardı?
Bugün artık biri yok... Hepsi masal, hepsi yalan!
Bir onulmaz yaradır, varsa yüreklerde kalan.⁴²
Ancak bugün o ihtişamdaki eser kalmamış, İmparatorluğun durumu içler
acıdır. Hâl (şimdiyi) ve maziye karşılaştırdığında maziye görkemini, ihtişamını
anlatmaktan acizken mevcut viraneliğin perişanlığını da bütün çıplaklığıyla
anlatmaya çalışır:

Gündüzün kimse görünmez: Kadın, erkek çalışır;
Varsa meydanda gezen tostopaç oğlanlardır.
Akşam olmaz mı, fakat, toplar ahâliyi ezan,
Son cemâ'at yeri, hattâ, adam almaz ba'zan.
Güneş âfâka henüz arz-ı vedâ etmişken,
Yükselir Kâ'be'ye doğrulmuş alınlar yerden;
Önce bir dalgalanır, sonra eder hepsi karar;
Örülür enli omuzlarla birer canlı hisar.
Bu yaman safların âhengi hakikat müdhiş;
Sanki yalçın kayalar yanyana perçinlenmiş,
Öyle bir cebhe kesilmiş ki: Müselsel îmân;
Hangi îmana dokunsan taşacak itmînân.
Âh o yekpârelik eyyâmı hayâl oldu bugün;
Milletin hâlini gör, sonra da mâziyi düşün.
Kim bu yalçın kayalar sarsılacaktır derdi?
Öyle sarsıldı ki edvâra tezelzül verdi!⁴³

Mehmet Akif'teki vatan sevgisi, milli ve dinî duruşu, sarsılmaz ve güçlü
karakteri bu manzum eserin mısralarında coşkun bir şekilde haykırmaktadır:

Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdâdına saldırdı mı, hattâ, boğarım...
Hiç olmazsa yanımdan koğarım.
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele hak nâmına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâle,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle.
Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırm.
Zâlimin hasmıyım amma severim mazlûmu...⁴⁴

Aslında bu dizelerde şairin tahayyül ettiği gençliğin nasıl olması
gerektiğinin ilk ipuçları da bulunmaktadır. Tarihiyle, diniyle, kültürüyle barışık
olan bu gençlik, Batı'nın tahakkümüne karşı hakkı haykıran, baskıya boyun
eğmeyen, gerektiğinde bu uğurda canını bile verebilen bir gençliktir.

Mehmet Akif, mevcut gençlikte bir ruh bulamayıp ondan ümidini
kesmiştir. Düşüncesi, duygusu, azmi meflûc bir gençliğin harekete geçmesinin
imkânsız olduğunu düşünen Mehmet Akif'te yeni bir ideal gençlik fikri vücut

⁴² Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, İnkılâp ve Aka Yay.,
İstanbul, 1975, s. 380.

⁴³ Ersoy, *Safahat*, s. 383-384.

⁴⁴ Ersoy, *Safahat*, s. 400.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

bulmuş ve bu fikir onun şuuraltında yer edinmeye başlamıştı. Mevcut neslin hali pürmelâlini bütün çıplaklığıyla ortaya koyabilmesi için mazideki şahlanışla kıyaslama yoluna giden Mehmet Akif, problemin yeni olmayıp iki üç yüz yıllık bir mazisinin olduğunu vurgulamıştır:

Bir ışık gösteren olsaydı eğer, tek bir ışık,
Biz o zulmetleri bin parça edip çıkmıştık.
İki üç yüz senedir serpemiyor bizde şebâb;
Çünkü biçârenin âtisine îmânı harâb.
Hissi yok, fikri bozuk, azmini dersen: Meflûc...
Hani rûhunda o haksızlığa isyan, o hurûc?
Karşıdan zinde görürsün, sokulursun ki: Yarım...
Yandık ecdâdımızın nârına, hâlâ yanarım!
Ye'si tekfir eden îmânıma olsun ki yemin,
Bize telkîn-i ümîd etmediler, yoksa bu din,
Yine dünyâlara yaymıştı yeşil gölgesini;
Yine hakkın sesi boğmuştu dalâlin sesini.
Müslümanlık bu değil, biz yolumuzdan saptık,
Tapacak bir putumuz yoktu, özendik, yaptık!
Göreyim gel de büyük bildiğin Allâh'ı kayır...
Hani, tevfik-i İlâhî'ye kânan var mı? Hayır.
Ya senin âlem-i İslâm'ın inanmış ye'se;
Dîn-i resmîsi odur, vazgeçemez kim ne dese!
Önce dört kıt'ayı alt üst eden îmân-ı metin;
Sonra, dört yüz bu kadar milyon adam, hepsi cebîn!
Şark'a in, Mağrib'e yüksel, göremezsün galeyân...
Nasil olmuş da uyşmuş bütün ümmetteki kan?⁴⁵

Bütün bu olumsuzluklara rağmen Mehmet Akif, yeni bir ideal nesil noktasında hiçbir zaman ümidini kaybetmemiş, iç sesine ve hayaline kulak vererek:

Âsım'ın nesline münkaad olacak istikbal,...
Sana vicdânımı açtım okudum, dinlesene;⁴⁶
demıştır. Bu sözlerle idealize ettiği yeni nesil ile ilgili ümit ve temennisini dile getirmiş, hemen ardından gelen *Çanakkale Şiiri*'nde bu ümidinin boşa çıkmadığını adeta haykırmıştır:

Âsım'ın nesli... Diyordum ya... Nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.⁴⁷

Bu dizelerde idealize ettiği neslin, tıpkı isnad edildiği Âsım; Sahabe Âsım b. Sâbit gibi ölümü pahasına dahi düşmana teslim olmayışını gözü pekliğini, dinine bağlılığını telmih etmektedir.

Ancak Çanakkale Zaferi'nden sonra memleketine, İstanbul'a dönen Âsım çok değişmiştir. Haksızlıklara tahammül edemeyen, şahit olduğu kabalıklara sessiz kalamayan, *Çanakkale Savaşı* ruhuyla bağdaşmayan davranışlara ve dini ahkama lakaytlık yapanlara karşı kaba kuvvet kullanmaktan çekinmeyen biri olmuştur:

Sâ'at on bir sularındaydı... Vapur beklerken,
Yolcular Bafra'yı tellendirivermez mi sana?
Kaçırver, belli ki çingar çıkacak, durmasana!
Hayır oğlum, nasıl olduysa, apıştım kaldım.

⁴⁵ Ersoy, *Safahat*, s. 409.

⁴⁶ Ersoy, *Safahat*, s. 424.

⁴⁷ Ersoy, *Safahat*, s. 426.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

Çocuğun tavrı değişmişti. Dedim: «Bak, Âsım,
Dalaşırsan bu heriflerle üzersin babanı.»
İçlerinden biri, hem şüphesiz, en kaltabanı,
Üç nefes püfleyerek burnuma: «Sen söyle, Hoca!
Niye bağlanmalı hayvan gibi hâlâ oruca?»
Deyivermez mi, tabî'i senin oğlan tokadı,
Herifin yırtılacak ağzına kalkıp yamadı.
Gâlibâ pek canı yokmuş ki yuvarlandı leşi...
Asıl itler gerideymiş, koşarak dördü, beşi,
Ansızın serdiler evlâdımı karşımda yere.
Ben şaşırılmış, «aman oğlum!» demişim bir kere.
Hele yâ Rabbi şükür, toplanıp oğlan birden,
Kömür almış deve kalkar gibi doğruldu hemen.
O nasıl cehd idi kurtulmak için anlamalı:
Silkinip attı belinden asılan dört çuvalı!
Dedim: Artık sizi haklar bu zıpır şimdi, durun,
Ne ağız kaldı yiğitlerde, hakikat, ne burun;
Kime indiyse, nüzûl inmişe benzetti onu!
Bu sevimsiz şakanın hayli firaklıydı sonu:
Hani, salhâne civârında durup seyre bakan,
Karabaşlar görülür: Yüzleri kan, gözleri kan;
Bu çomarlar da o vaz'iyete gelmişlerdi.
Hepsinin hakkını Allâh için oğlan verdi!⁴⁸
Bu dizeler ve devamındaki dizelerde Âsım'ın bedenen ve ruhen güçlü,
kuvvetli ve kararlı bir tip olduğu görülmektedir. Onun haksızlıklara ve dini
ahkâma lakaytlık karşısındaki kıyamı hoşla gitse de hukuksuzlukları kaba kuvvetle
çözmek yerine kanun gücüne sığınmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.
Zulmü ve haksızlıkları kabul etmeyen bir tiyete sahip olan Âsım, aynı
zamanda edebiyata da meraklıdır. Ancak mevcut potansiyelin daha kalıcı ve
geleceğe dönük hizmetlerde değerlendirilmesi gerekir. Yeniden eski ihtişama
dönebilmek için uzun vadeli planlar yapılmaz. Güçlü bir devlet olarak dünya
siyaset arenasında varlık gösterebilmek için iki önemli unsura gerek vardır: İlim
ve fazilet:
Çünkü milletlerin ikbâli için, evlâdım,
Ma'rifet, bir de fazilet... İki kudret lâzım.⁴⁹
Bu sebeple Cemaleddin Afganî'nin Abdur'han istediği inkılabın benzeri
Âsım'dan da istenmektedir. Bu inkılab ilmi inkılabdır. Aslında bu milletin
faziletten yana herhangi bir eksiği yoktur. Temel problemi cehalettir:
Bizler edvâr-ı faziletleri cidden parlak,
Bir büyük milletin evlâdıyız, oğlum, ancak,
O fazilet son üç asrın yürüten ilmiyle,
Birleşip gitmedi; battıkça da ümmet cehle,
Bünyevî kudreti günden güne meflûc olarak,
Bir düşüş düştü ki: Davransa da, sarsak sarsak.
Garb'ın emriyle yatıp kalkmaya artık mahkûm;
Çünkü hâkim yaşatan şevket-i fenden mahrûm.
Biz, evet, hasmımızın kudret-i irfânından,
Bî-nasîbiz de o yüzden bu şerefsiz hüsrân.
Sonra, a'sâra süren haybeti çekmekle, bugün,

⁴⁸ Ersoy, *Safahat*, s. 428-429.

⁴⁹ Ersoy, *Safahat*, s. 442.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

O fazilet bile hissiz, hareketsiz, ölgün.⁵⁰

Bu sebeple Âsım'ın, yitiğini; ilmi her nerede bulursa elde etmesi gerekir. Gerekirse Batı'ya gitmelidir. Ancak hiç kurumayan bir kaynağa; Kur'an'a ve din-i mübine sahip olduğunu da hiçbir zaman aklından çıkarmamalıdır. Bu kaynaklara sadık kalmalıdır. Yani dinî köklerinden taviz vermeden Batı'nın sadece bilimini, tekniğini, sanayiini ve fennini alıp yurda dönmelidir. Oradan elde ettiği bilgilerle de İslâm âlemini içinde bulunduğu uyuşukluktan ve miskinlikten kurtarmalıdır:

Sâde Garb'ın, yalnız ilmine dönsün yüzünüz.
O çocuklarla beraber, gece gündüz, didinin;
Giden üç yüz senelik ilmi sık elden edinin.
Fen diyârında sızan nâ-mütenâhî pınarı,
Hem için, hem getirin yurda o nâfi' suları.
Aynı menba'ları ihyâ için artık burada,
Kafanız işlesin, oğlum, kanal olsun arada.⁵¹

Sonuç

Uhud Savaşı'ndan yaklaşık dört ay sonra Lihyânoğullarının zorlamasıyla Adal ve Kâre kabilelerinden bir heyet Medine'ye gelip Hz. Peygamber'den kendilerine muallimler göndermesini talep ettiler. Ancak Resûlullâh'ın muallim olarak gönderdiği on kişilik kurra heyeti pusuya düşürüldü. Bu küçük müfrezeden yedi tanesi esareti kabul etmeyerek şehit düşünceye kadar savaştılar. Bunlar arasında Âsım b. Sâbit de vardı. Âsım, hem burada hem de bundan önceki yaşantısında kahramanlığı ve cesaretiyle ün salmıştı. Hak davası uğruna canını seve seve vermekten çekinmezdi. O, aynı zamanda İslâmî ilimlerle mücehhez olup savaş tekniklerini de iyi bilmekteydi. Bunun yanı sıra o, kabilecilik asabiyetini etkisizleştirmiş İslâm dininin bir müntesibi olarak o gün farklı kabilelere mensup dindaşlarıyla gözünü kırpmadan birlikte şehâdete koşmuştu. Belki de en önemli özelliği; bedenine hayatında nâmahrem eli değdirmemiş, yaptığı yakarıyla ölümünden sonra da Allâh dokundurtmamıştı.

İşte Mehmet Akif'in, Tevfik Fikret'in *Haluk'un Nesli* projesine karşı öne çıkardığı *Âsım'ın Nesli* projesine ilham kaynağı olan ünlü sahabe, yukarıda portresini çizmeye çalıştığımız Âsım b. Sâbit'tir. Dolayısıyla o büyük sahabenin izinde yürüyecek yeni nesil, İslâmî ilimlere vakıf olacak, özündeki değerlerden ödün vermeyecektir. Ülkesini, milletini korumak için şehâdeti pahasına cepheden cepheye koşacak ve topraklarına nâmahrem eli değdirmeyecektir. Aynı zamanda ırkçılık ve Batıcılık fikrine karşı ümmetçi bir yaklaşım sergileyecektir.

Kaynakça

- Aynî, Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed, *Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahîhi Buhârî*, I-XXV, Dâru İhyâ't-Türâs el-Arabî, Beyrut, ty.
Belâzurî, Ahmed b. Yahyâ, *Ensâbü'l-Esrâf*, I-VIII, Thk. Muhammed Tâmur, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiye, Beyrut, 2011.
Buhârî, Muhammed b. İsmâil, *Sahîh*, I-IX, Thk. Muhammed Zühayr, Dâru Tavkî'n-Necât, ty.
Diyarbakrî, Hüseyin b. Muhammed, *Tarihü'l-Hamîs fî Ahvâl-i Enfesi'n-Nefis*, I-II, Dâr-i Sadr, Beyrut, ty.
Doğan, D. Mehmet, *Safahat 'Âsım' Mehmet Akif Ersoy*, Yazar yayınları, Ankara, 2014.

⁵⁰ Ersoy, *Safahat*, s. 442.

⁵¹ Ersoy, *Safahat*, s. 443.

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU

- Ersoy, Mehmet Akif, *Safahat*, (Haz. M. Ertuğrul Düzdağ), İnkılâp ve Aka Yay., İstanbul, 1975.
- Hamevî, Şihâbeddîn Ebû Abdullâh Yakut, *Mucemü'l-Büldân*, I-V, Dâr-ı Sadr, Beyrut, ty.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, Çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yay., İstanbul, 2011.
- İbn Esîr, İzzüddîn Ebü'l-Hasan Ali, *el-Kâmil, fi't-Tarih*, I-XI, Thk. Seyyid b. Muhammed es-Senârî, Dârü'l-Hadîs, Kahire, 1987.
- İbn Esîr, İzzüddîn Ebü'l-Hasan Ali, *Üsdü'l-Gâbe fi Marifeti's-Sahâbe*, I-VII, Thk. Ali Muhammed Muavviz-Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrût, ty.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*, I-VIII, Thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavviz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, ty.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî, *Fethü'l-Bârî Şerhu Sahîh-i Buhârî*, I-XIII, Dârü'l-Marife, Beyrut, ty.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-IV, Cemâl Sâbit vd., Dârü'l-Hadis, Kahire, 2006.
- İbn İshâk, Muhammed, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-II, Thk. Ahmed Ferid el-Müzeydî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, ty.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-VII, Thk. Ahmed Câd, Dârü'l-Hadis, Kahire, 2006.
- İbn Sa'd, Muhammed, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, 1990.
- Karaçorlu, Mehmet Sait, "Asım'ın Nesli", *Ahenk Fikir Kültür Edebiyat Dergisi*, 35. Sayı, 2011.
- Oflaz, Abdulhalim, "Mehmet Akif'in Âsım'ın Nesli Projesine İlham Kaynağı Olduğu Düşünülen Sahabe: Âsım b. Sâbit'in Portresi", *İğdir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı. 10, 2017.
- Vâkidî, Muhammed b. Ömer, *Kitabü'l-Meğâzî*, I-II, Thk. Muhammed Abdulkadir Ahmed Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut, 1971.
- Zühri, Muhammed b. Şihâb, *Merviyâtü'l-İmâm ez-Zühri fi'l-Meğâzî*, Nşr. Muhammed b. Muhammed el-Acevî, Medine, 2003.